

Mirko Jankov

Nekoliko crkvenih pučkih napjeva iz Solina (2)

Autor obrađuje nekolicinu starih solinskih crkvenih pučkih napjeva (O prislavna, Božja Mati, Litanije lauretanske Blažene Djevice Marije, Veseli se, Majko Božja i Stipan jur blaženi), koji su još uvijek aktualni u bogoslužnoj praksi u župnoj crkvi Gospe od Otoka.

Litanije lauretanske BDM

Litanije¹ lauretanske² Blažene Djevice Marije vezane su u

¹ Izvorno značenje grčke riječi *litaneía* (λιτανεία) označava molitvu ili prošnju. U liturgijskomu smislu litanije predstavljaju molitve (upućene npr. Bogorodici, Srcu Isusovu, kojemu svetcu i sl.) koje se sastoje od kratkih zaziva s odgovorima. Izgovara ih ili pjeva predmolitelj (crkveni službenik ili tko od vjernika), dok na svaki zaziv puk odgovara (responzorij ili otpjev) sažetom formulom. Takav je način molitve prisutan još u starozavjetnom bogoslužju Hebreja, a može se naći i u psalmima. U kršćanstvu se javljaju u prvoj polovini prvoga tisućljeća, u IV. st. na istoku (*jektinije*, od grč. ἔκτενίς), dok su na zapadu prisutne od V. stoljeća.

² Marijine Litanije lauretanske (lat. *Litaniae lauretanae*; prema gradu Loretu, gdje su se, čini se, molile još 1558.) službeno je odobrio je papa Siksto V., godine 1587.

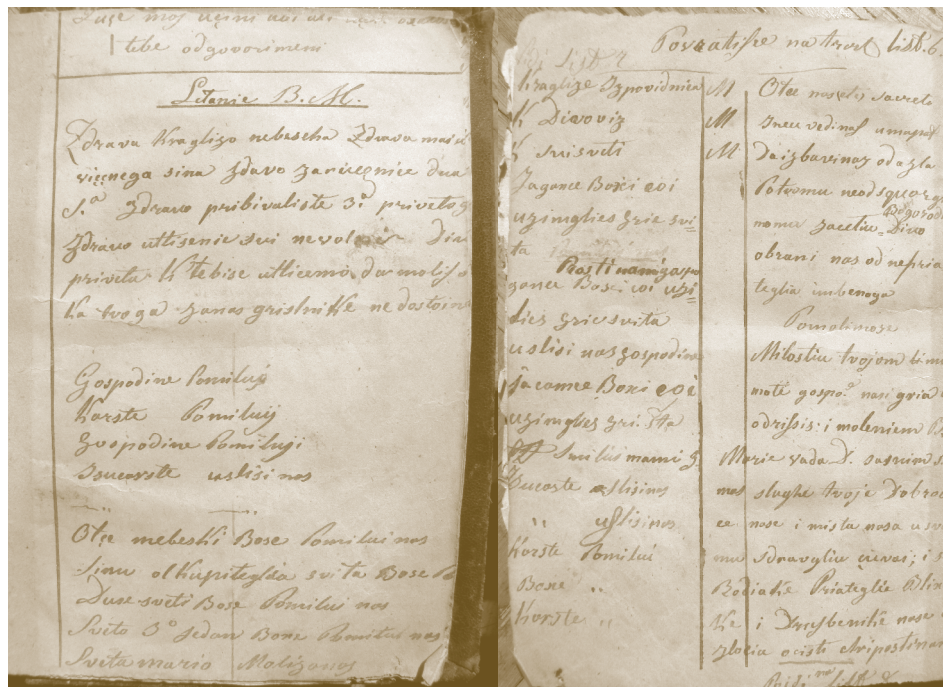
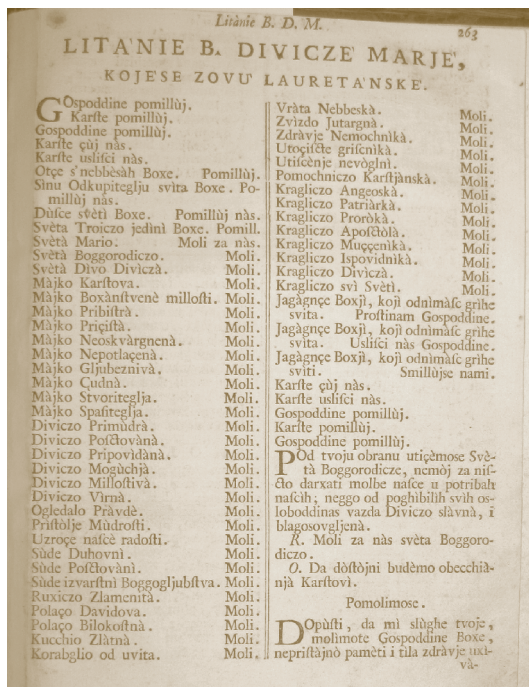
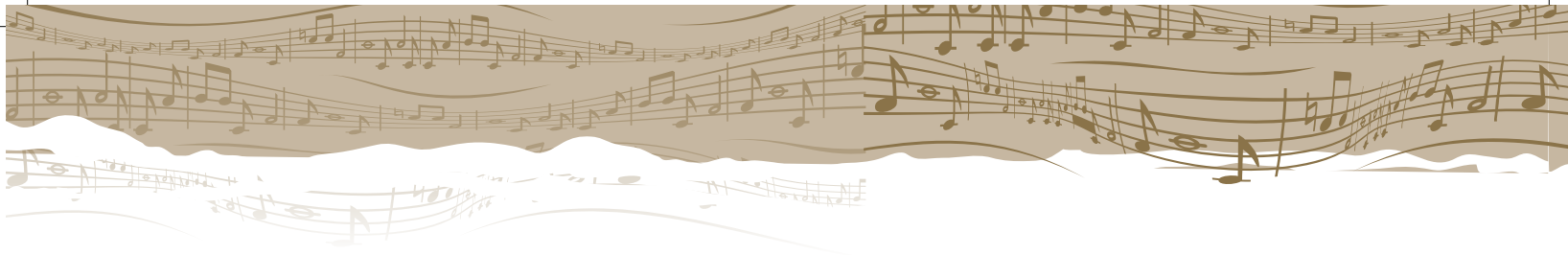
prvom redu za marijanska slavlja. U Solinu se već tradicionalno pjevaju prije početka i za vrijeme svečanih ophoda (procesija), ponajprije za blagdan Male Gospe i na *Ultim maja* (posljednji dan mjeseca svibnja, Gospina mjeseca). I u ovom slučaju točnu starost samoga napjeva nemoguće je utvrditi, ali je značajan i podatak iz običajnika Župe Gospe od Otoka da su nakon nabavke novih orgulja (1913.) djeca prigodom svibanjskih pobožnosti »pjevala pod organ letanije i Gospi ne pjesme«³ (pritom, opet, ne možemo znati niti radi li se o tradicionalnomu solinskom napjevu, što je vjerojatno, ili pak o

kojem drugom, iz onda dostupnih notnih zapisa).

Solinski napjev (prilog 4) durškoga je tonskoga roda i izvodi se umjerenim tempom, što omogućuje slobodno i razgovjetno izgovaranje teksta (svojevrsan *parlando-rubato* recitativ) te ispjevanje završnih kadencirajućih formula. Pivači pjevaju Litanije BDM na sljedeći način: prvih devet zaziva upućeno je Bogu, odnosno kojoj od osoba Presvetoga Trojstva (početna su tri zaziva pritom tekstualno istovjetna prvomu stavku misnoga ordinarija), dok se ostali obraćaju Bogorodici. Prvi zaziv (kao i sve ostale) pjeva solist *a cappella*⁴ (moguća

³ Solin, Župni arhiv Gospe od Otoka, običajnik Župe Solin, mjesec maj.

⁴ U posljednje vrijeme prigodom proslave blagdana Male Gospe Litanije

Slika 10: Litànije B. D. M. – faksimil iz Kneževičevih Pisctola (P. Knežević 1773., str. 263.) (snimio M. Jankov, 2013.)

je i dvoglasna izvedba, u due-tu dvaju tenora), nakon čega zbor odgovara ponavljanjem (gotovo) iste formule (u prvih pet zaziva / polovična kadenca na dominantni) ili pak riječima »smiluj se nama« (u posljednja četiri zaziva / kadenca na tonici), koji predstavljaju muzikalno zaokruženje glazbene misli do-tičnoga retka – kadencu.

Na raznolike, počasne zazive (pohvale, lat. *laude*) proznoga karaktera upućene Mariji, koji potom slijede, svi odgovaraju riječima »moli za nas«. ⁵ Za vri-jeme trajanja procesije pjeva se – već prema potrebi – odgova-

se na misi u cijelosti pjevaju uz or-guljsku pratnju.

⁵ *Gospine litanije* u Solinu danas su predvođene Pučkim pivačima (jedan ili dva solista), dok su u pjevanje od-govora – jasno, uz sudjelovanje puka – uključeni i članovi mješovitoga župnoga zbora (odnosno, kod pro-slave blagdana Male Gospe, veliki mješoviti zbor *Kraljica Jelena*).

rajući broj zaziva. ⁶ Litanije završavaju skupnim pjevanjem triju zaziva s odgovorima, upućenih Jaganjcu Božjemu. Pritom je analogija s posljednjim stavkom misnoga ordinarija tek djelomična; naime, različiti su odgo-vori koji slijede po svakom zazi-vu (»oprosti nam, Gospodine«, »usliši nas, Gospodine« [oba od-govora završavaju polovičnom kadencom na dominantni, u ko-joj je čujna i vodica] i »smiluj se nama« [posljednja kadenca je na tonici u tercnomu položaju, kao što je to bio slučaj u ostalim odgovorima ovoga tipa]).

Stipan jur blaženi

U X. st. na Gospinu otoku hrvatska kraljica Jelena dala je

⁶ Godine 1996. don Š. Marović skladao je i pripjev ovim litanijama (»O Gospe Velikog Zavjeta, Sinu svome nas vodi«), kratak umetak koji se pjeva između svaka četiri zaziva upućena Gospi.

podići dvije crkve (ubrajaju se u red tzv. dvojnih crkava, lat. *basilicae geminatae*), jednu posvećenu Djevici Mariji, dok je drugoj, manjoj, titular bio sveti Stjepan Prvomučeničnik. ⁸

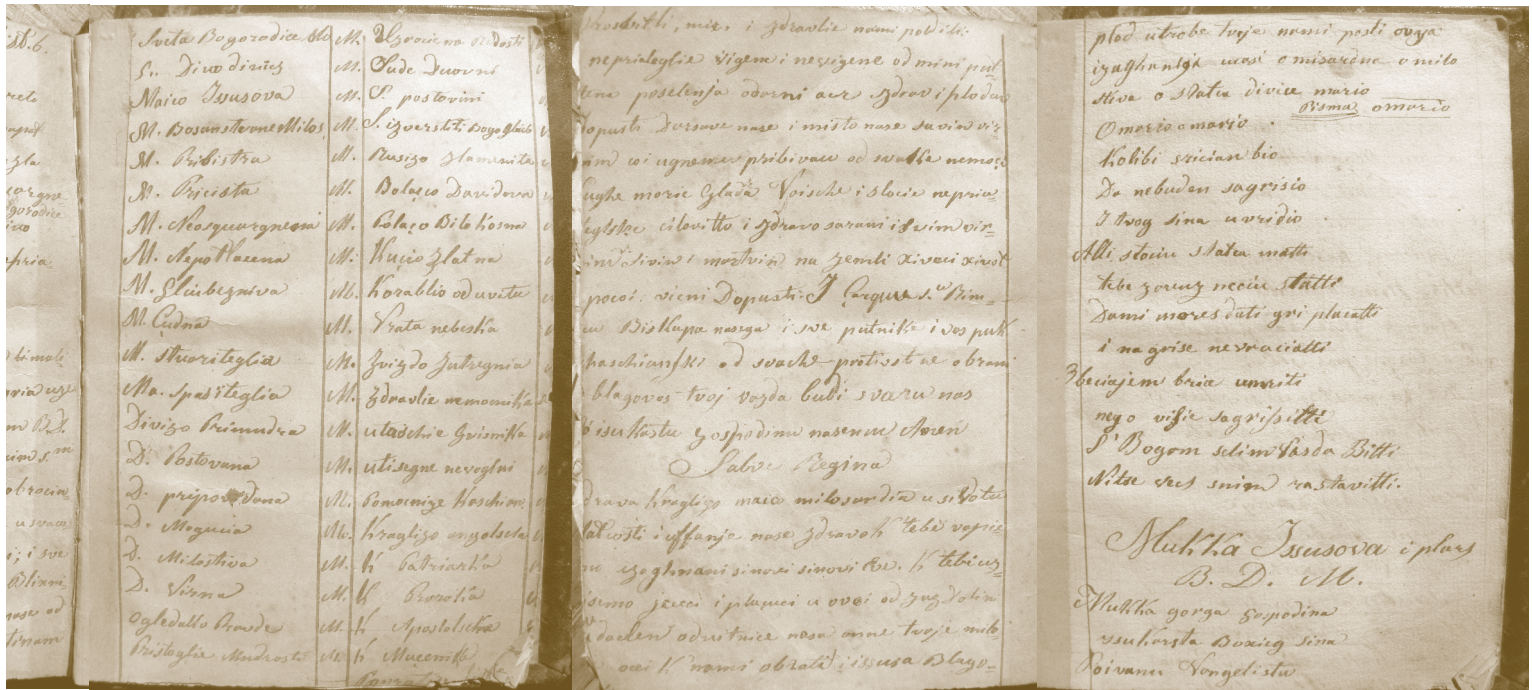
Ostaje otvorenim pitanje ko-liko je u kasnijim vremenima, nakon nestanka prvotne Stje-panove crkve, njegovo štova-nje u Solinu bilo zastupljeno.

Jednak nedostatak dokaza prati nas i u vremenima ratova s Turcima, praktički sve do XX. st.

U današnjoj župnoj crkvi, ča-šćenje svetoga Stjepana može se detektirati dvjema činjenica-ma, elementima koji dodiruju područje ikonologije, odnosno liturgijske glazbe. Prvi prilog koji govori u korist tomu jest postojanje Stjepanova kipa (slika 12) koji je godine 1961.

⁷ Izgledno je da je titular te crkve već tada bilo porođenje BDM. I. Ostojić 1974., str. 296.

⁸ I. Ostojić 1974., str. 296.

bio postavljen nad sjevernim oltarnim mramornim vratima (danas su uklonjena, a prije posljednjih liturgijskih preinaka župne crkve spajala su veliki, nekadašnji glavni oltar s apsidnim zidom).⁹ Ipak, ta činjenica (kao pojava relativno novijega datuma) tek nam je djelomično zanimljiva, pa bi njezinu povijesnu okosnicu zasigurno valjalo temeljitije istražiti.¹⁰

⁹ U zapisniku crkvinarstva (od 18. studenoga 1961.) stoji zabilježeno da je samouki solinski kipar Mirko Kljaković-Šantić (Mladin) (1898. – 1981.), brat slikarâ Joze i Živka, izradio spomenuti kip kako bi »dozvaao u pamet i današnjem naraštaju i naprijed svetost mjesta naše župske crkve i važnost s nacionalnog gledišta, naime da se ispod današnje župske crkve nalaze ostaci crkve sv. Stjepana – mauzoleja hrvatskih kraljeva.« V. Sanader – M. Matijević 2011., str. 74,75.

¹⁰ Tijekom nešto više od posljednjih stotinu godina za crkvu Gospe od Otoka nabavljeni su i kipovi svetoga Antuna Padovanskoga (1890.) i Srca Isusova (1911.). Pa ipak, iako se nji-

Drugi element (koji, istina, tek nešto više rasvjetljuje pogled na pitanje Stjepanova štovanja u starijim vremenima – koliko točno, nemoguće je sa sigurnošću reći) predstavlja postojanje same pjesme *Stipan jur blaženi*, koja se u crkvi Gospe od Otoka izvodi u božićnom vremenu.¹¹ Ona je dio (slika 13) iz ciklusa¹²

hove proslave obilježavaju svečanim procesijama i pjevanim misama, valja reći kako ih ne prate posebni solinski napjevi, osim litanija (s pripadajućim tekstom) koje se pjevaju na napjev istovjetan onomu u Gospinim litanijama (isto vrijedi i za starije mramorne kipove koji su prethodili Šantićevim radovima – svetoga Dujma i svetoga Anastazija (Stiša)). V. Sanader – M. Matijević 2011., str. 73, 74.

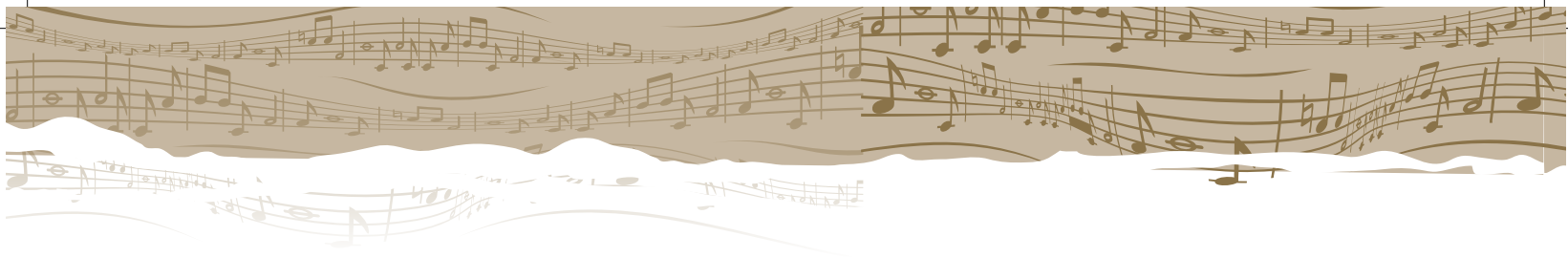
¹¹ Prema kazivanju Ante Paraća (1952.), u dane koji bi slijedili nakon Stjepanja, Pivači bi – ukoliko bi ih se na misu okupio dovoljan broj – ponekad pjevali i strofe koje su vlastite dotičnim danima.

¹² Karakter te pjesme u svojoj je osnovi čestitarski – koledarski: ona obuhvaća važnije dane božićne osmine

opsežne božićne pjesme Ovoga

– Božić, Svetoga Stjepana, Svetoga Ivana, Nevinu dječicu (Svete Mladence) i osminu Božića – Novu godinu (Mlado ljetu, odnosno ondašnji blagdan Obrezanja Gospodinova). Pjesme se nalaze u rukopisnoj zbirci *Pisme duhovne* [...] fra Paškala Jukića, iz 1802. [...] Pisnicza trechia na dan Boxichia (Ovogh vrimenta...). – Pisnicza na S. Stipana mučenika (Stipan blaxeni...). – Pisma od Svetoga Ivana apostola (Danas svetkuje...) Pisma na dan Sveti Mladenacza (Pričisti Mladinacz...). – Pisma na Mlado Lito (Zazvase Issus...) (...), koja se čuva u Arhivu franjevačkoga samostana u Makarskoj (AFSM), pod brojem 25^A. Usporedba originalnoga Jukićeva teksta s kasnijim inačicama, koje su objavljivane u različitim crkvenim priručnicima i pjesmaricama, ukazuje na tekstualne zahvate različitih redaktora, koji su ih time nastojali učiniti prikladnijima za pjevanje. Usp. S. Ivančić 1882., str. 351, 352. Ovdje moram upozoriti da sam slične redaktorske intervencije (koje su nesumnjivo zametak tih kasnijih, u tiskanim priručnicima) vidio i na nekim drugim rukopisnim listovima u AFSM (25^C).

Slika 11: Ručkom ispisane Litanie B. M. s molitvom Salve Regina i pjesmom O Mario o Mario iz Čulićeve pjesmarice Pisne duhovne koja je u vlasništvu obitelji Parać (snimio M. Jankov, 2013.)

Litanije lauretanske BDM

Larghetto
[AP]

Buđki napjev iz Solina.
Transkripcija: Mirko Jankov (2013.)

Si - ne O-ti-hu-gi-ko-tu sve-je-ta. Bo - že, smi - luj se na - ma.
e - pro - sti nam. Go - spo - di - net

Go - spo - di - ne, smi - luj se. *tutti* Go - spo - di - ne, smi - luj se.
Du - še Sve - li. Bo - že, smi - luj se na - ma.
Ja - ganj - će Bož - ji, ko - ji o - du - zi - maš gi - je svi - ta.

Kri - ste, smi - luj se. Kri - ste, smi - luj se.
Sve - to Troj - stvo je - dan Bo - že, smi - luj se na - ma.
o - pro - sti nam. Go - spo - di - net

Go - spo - di - ne, smi - luj se. Go - spo - di - ne, smi - luj se.
[AP, C] Sve - ta Ma - ri - jo, ma - li za - nas.
Kri - ste, čuj nas. Kri - ste, čuj nas.
Sve - ta Bo - go - ro - di - ca, ma - li za - nas.

Kri - ste, u - si - ši nas. Kri - ste, u - si - ši nas.
[...]

O - će Ne - bes - ni Bo - že, smi - luj se na - ma.
[...]

poco a poco cresc.
smi - luj se na - ma.

Prilog 4:
Litanije Lauretanske

vrimena¹³, koju je spjevao fra Paškal Jukić (1748. – 1806.), rodom iz Živogošća.¹⁴ Napjev¹⁵ te pjesme može se i danas zateći u pojedinim, prostorno odvojenim mjestima dalmatinskoga područja (npr. Sinj, Knin, Stan-kovci, Kaštel Stari, Makarska, Kamen...). Ipak, čini se da je

napjev *Stipan jur blaženi*, kao takav, karakterističan upravo za Solin.¹⁶

Po svojim meloritamskim osobinama solinska se popijevka odlikuje osjećajem zao-kružnosti i prepoznatljivoga svečarskog ugođaja. Međutim, pravilnost četverotaktnih fraza kao i *ambitus* durske melodije zasigurno upućuje na glazbeno obrazovana autora. Budući da je pisac teksta, fra Paškal Jukić, vršio službu profesora i orgulja-

ša u Makarskoj, lako je moguće je da ju je on i uglazbio, odnosno prilagodio joj već postojeću melodiju.¹⁷ U Arhivu franjevačkoga samostana u Makarskoj na zasebnom, rukom ispisanu listu (bez signature), s naslovom *Na Boxich* nalaze se tekst i melodija te pjesme (slika 15).¹⁸ Ta bi činjenica mogla objasniti njezinu već spomenutu široku rasprostranjenost – kao i njezine mnogobrojne inačice. Može se pretpostaviti da je i solinska verzija slobodna pučka varijan-

¹³ Usp. I. Glibotić 1968., str. 174, 175. i Ante Sekelez 1987., str. 34, 35, 40 – 44.

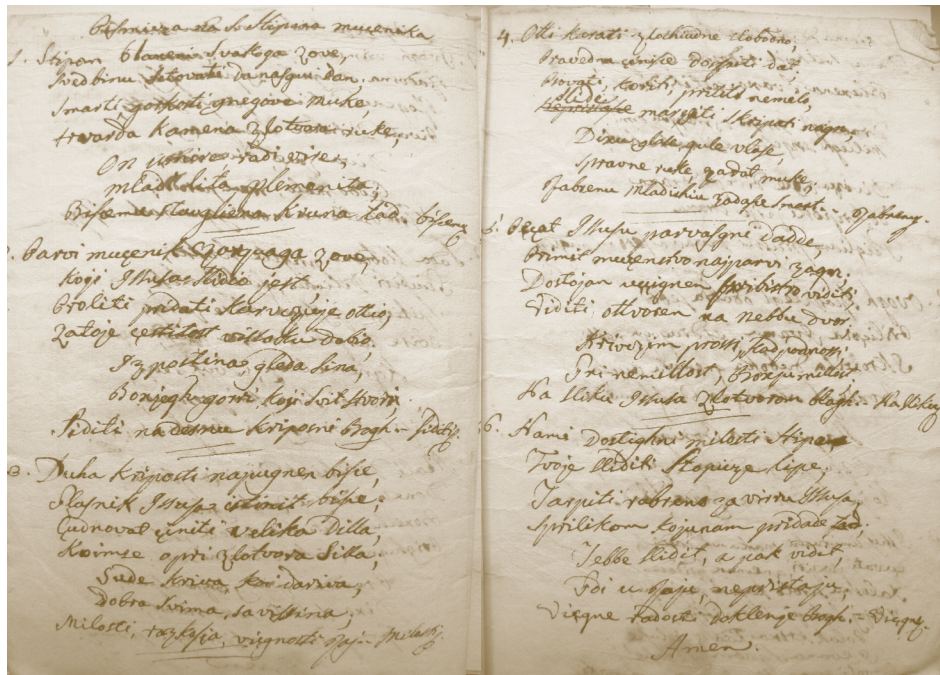
¹⁴ P. Z. Blajić u svojem članku (1996.) navodi da je i pjesma *Ovoga vrimena* »do prije tridesetak godina« [danas bi to iznosilo otprilike pola stoljeća, op. M. J.] bila uobičajenim dijelom solinskoga glazbenog repertorija u božićnomu vremenu. Nadalje Blajić navodi da je pjesma [do vremena objave članka] posve pala u zaborav. P. Z. Blajić 1996.a.

¹⁵ Bersa u svojoj knjizi donosi dva srodna napjeva iz Knina i Makarske s naslovom *Svanu nam čestita svitlosti zora*, kojoj je autor također fra P. Jukić. Usp. V. Bersa 1944., str. 56, 57.

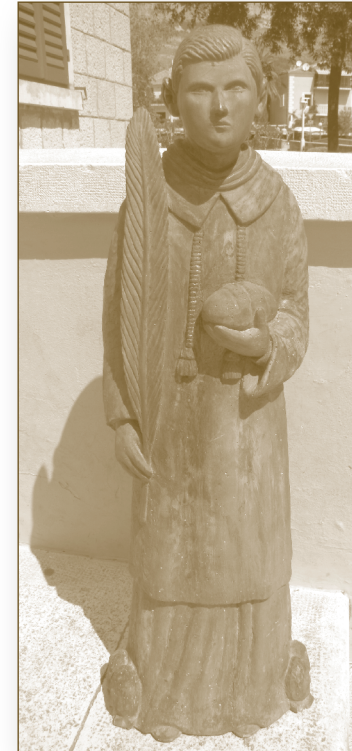
¹⁶ Radi usporedbe s pjesmom *Ovoga vrimena*, koju Glibotić u svojoj pjesmarici atribuirao kao »pučku iz Dalmacije«, donosim faksimil iz pjesmarice *Pivajmo, braćo kršćani!* (prilog 6). I. Glibotić 1968., str. 174, 175. Istu pjesmu (u ijekavskoj inačici – *Ovoga vrimena*) u harmonizaciji Anđelka Milanovića donosi i posljednji službeni crkveni kantual, vezujući ju podrijetlom uz Sinj. PGNP 1985., str. 681.

¹⁷ Analogno redakcijama originalnoga Jukićeva teksta pjesme *Ovogh vrimena*, vjerojatno je netko (možda i sam Jukić?) doradio i prilagodio melodiju (točnije, neke njezine dijelove) orguljske pastorele pjesmi *Na Boxich*, koja se kasnije proširila dalmatinskim područjem.

¹⁸ Usp. S. Grgat 2011., str. 316.

Slika 13: Pišnica na S. Stipana mučenika (prve tri strofe, str. 6) iz rukopisne zbirke Pisme duhovne (1802.) fra Paškala Jukića koja se čuva u AFSM pod brojem 25A (snimio M. Jankov, 2013.)

Slika 12: Mirko Kljaković-Santić (Mladin) – Sveti Stjepan Prvomučenic, kip koji je nekada stajao iznad sjevernoga bočnog prolaza uz veliki Gospin oltar (snimio M. Jankov, 2013.)

ta pjesme koja je već postojala.¹⁹ Ovdje radi usporedbe donosim Glibotićevu verziju (prilog 5). Iako već letimična analiza upućuje na međusobne sličnosti »solinskoga« napjeva (prilog 6) s onim iz Glibotićeve pjesmarice,

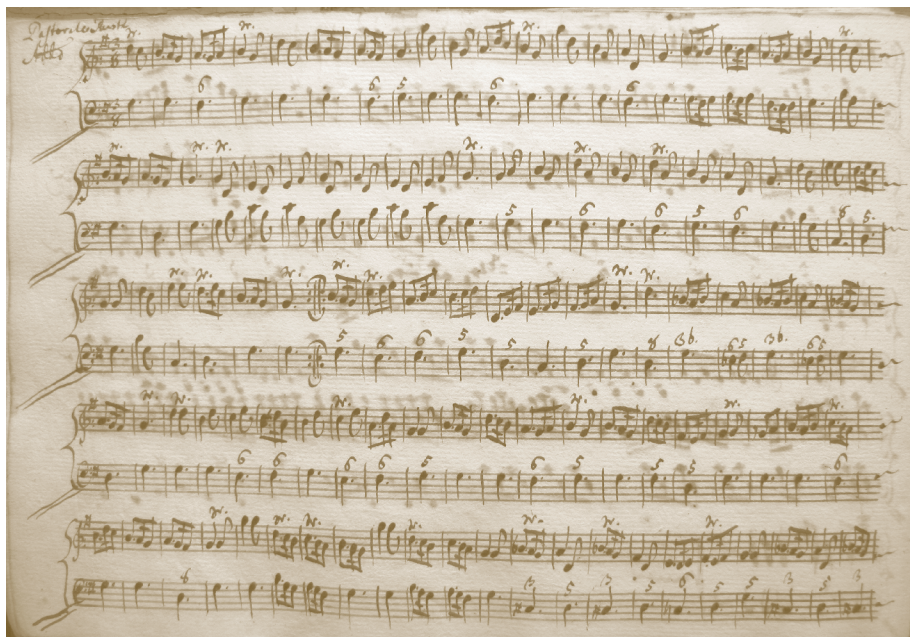
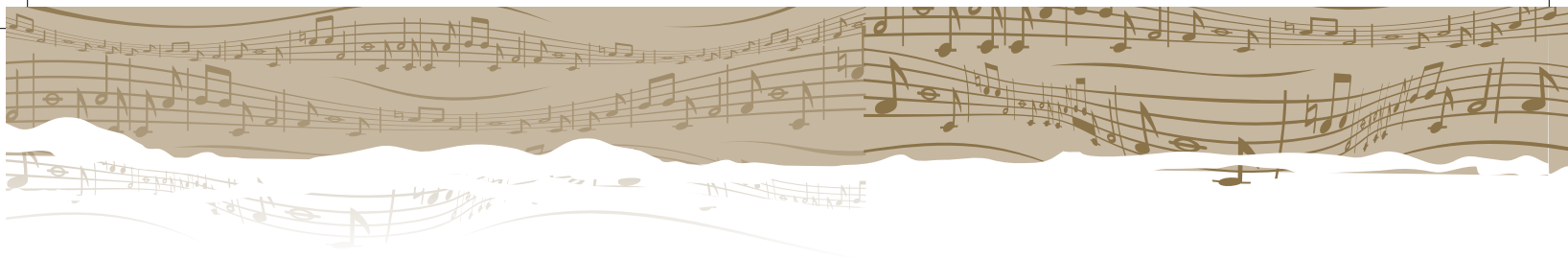
¹⁹ Problematiku izvornosti ove pjesme zasigurno rasvjetljuje postojanje orguljske pastorele (Pastorale, slika 14) koju sam pronašao u rukopisnoj zbirci orguljskih komada pod nazivom *Glazbeni dragulji* (prvi svezak, sadrži 218 nepaginiranih stranica). Zbirka se čuva pohranjena u AFSM-u, u posebnoj kutiji s oznakom »Glazba« (bez signature). Sama pastorela zasigurno potječe iz neke druge orguljske zbirke, odakle ju je nepoznati prepisivač uvrstio u prvi svezak *Glazbenih dragulja*. Analiza te skladbe upućuje da je pastorela vjerojatno nastala kompiliranjem već poznatih/postojećih glazbenih motiva. Primjerice, basova figura u drugomu dijelu pjesme već u početnim taktovima neodoljivo podsjeća na starinski božićni napjev *U se vrime godišta*. Usp. I. Glibotić 1968., str. 156, 157.

ce, razlike su i više nego jasne: Glibotićeva inačica ima raspon none, dok se solinski napjev kreće čak u intervalu decime. S druge strane, Glibotićeva verzija melodijski je neupitno jednostavnija: ona se sastoji od veoma sličnih četverotaktnih a-fraza, koje se međusobno razlikuju tek u kadencirajućim taktovima (sve kadence su na tonici). Te fraze pritom se pojavljuju i na početku i – ponovljene – na kraju napjeva (čime okružuju središnju b-frazu, bas-figuru). Naprotiv, solinski napjev sadržajno ima tri različite fraze: početnu a, središnju b i završnu c. Iako su veoma slične, međusobne razlike između b-fraze u solinskomu napjevu i onomu iz pjesmarice *Pivajmo, braćo kršćani!* također postoje.

Tekst te popijevke literarno je bez sumnje vrjedniji od

prethodnih primjera; značaki je složen, slikovit u kazivanju sadržaja (gdjekad i s grubim realističkim naracijskim crtama)²⁰ i bremenit značenjem. I dok Božić predstavlja »najradosniji kršćanski blagdan«, njegov drugi dan predstavlja mu svojevrstu antitezu – mučeništvo »radi vire«. Sličnu dvojnost (dvodijelnost) u sebi nosi i sama pjesma (parovi katrena i terceta – ukoliko ih shvaćamo na taj način). Neparne strofe, katrene, sastojе se od po četiri stiha u kojima ima mjestimične rime: parni su stihovi u jedanaestercu, dok su neparni u desetercu. Poslije toga dolazi tercet (trostih), u

²⁰ To na poseban način dolazi do izražaja u pjesmi »Pričisti Mladinac«, u kojoj se na potresno zoran način opisuje pokolj Nevine djece po Herodovoj (Irudovoj) naredbi. Usp. A. Sekelez 1987., str. 43, 44.

Slika 14: Prva stranica Pastorale iz rukopisne zbirke orguljskih skladbi Glazbeni dragulji (prvi svezak) koja se čuva u posebnoj kutiji s oznakom »Glazba« (bez signature) u AFSM (snimio M. Jankov, 2013.)

kojemu se zadnji stih ponavlja: prva dva stiha su u osmercu, dok je posljednji u desetercu.²¹

Incipit prvoga tenora, riječima »Stipan jur«, za sobom uvodi cijeli zbor koji, dosljedno pjeva preostali dio pjesme. Najčešće se izvode prve dvije strofe. Pjesma u izvedbi Pučkih pivača sadrži i još jednu zanimljivost. Radi se o asimetričnosti mjere (do čega je očito došlo devijacijom originalne 6/8 mjere), što se za vrijeme različitih izvedbi može osjetiti s većom ili manjom izrazitošću.²² Solinska melodija čvrsto je organizirana prema sustavu pravilne izmjene dugih i kratkih slogova, uglavnom po daktil-

skoj (—UU) i trohejskoj stopi (—U). Dosljedno je artikulirana po silabičkom načelu (na svaki slog dolazi po jedna nota), čak pomalo rustikalno, u glasnoj dinamici i grlenu načinu pjevanja.

Prva dva stiha sastoje se od ponovljene (s neznatnom izmjenom) fraze (a i a'). Drugi dio započinju duboki glasovi (unisono ili s oktavnim udvajanjem) markantnom figurom (»On umire radi vire«) – ponovljena fraza b – himničkim tonom, čime se doseže najdublji ton napjeva (AS). Nakon toga slijedi tenorski »odgovor«, kojim je ostvarena završna kulminacija, fraza c, koja neposredno započinje najvišim tonom (g') napjeva u punomu zvuku zbora: time kao da se adekvatno zaključuje i simbolički, dakle martirološki kontekst »rođenja za nebo« – »biše mu krunica stavljena tad«.

²¹ Analiza daljnjih strofa pokazat će kako pjesma po pitanju slogovne raznolikosti sadržava manja odstupanja od ovoga pravila.

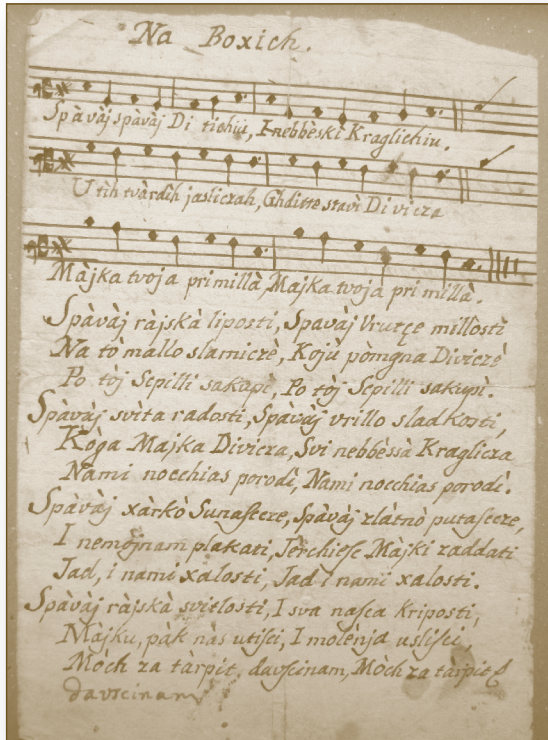
²² U pojedinim slučajevima, izvedba može izgledati i ovakva:

Zaključak

Iako su se rezultati istraživanja solinskih marijanskih i svećakih pučkih napjeva jednim dijelom nazirali i u mojim početnim očekivanjima, moram istaknuti da su svi doneseni zaključci (koliko god da su u ovoj fazi zaokruženi) otvorili još veći prostor i potrebu daljnjih proučavanja. Zajednički nazivnik ovoga rada proistječe iz opsega i snage djelovanja dvojice predstavnika crkvene prosvjetiteljske struje iz druge polovine XVIII. i početka XIX. st., franjevac Petra Kneževića i Paškala Jukića – autora teksto-va (i melodija) koji su značajnim dijelom povezani s obrađenim solinskim napjevima. Utjecaj koji su Knežević i Jukić izvršili u svojoj široj društvenoj sredini uspio je – kako smo vidjeli – potrajati sve do naših dana. Možda je pomalo apsurdno, ali njihov se zahvat – uzme li se u obzir činjenica da svijest o njima kao autorima (osim tek u užim krugovima stručne javnosti) zapravo i ne postoji – pokazuje još i uspješnijim.

Ovom prigodom potvrđena je široka rasprostranjenost Kneževićevih i Jukićevih teksto-va s pripadajućim napjevima, odnosno cijela mreža različitih mjesta priobalnoga i zabrdskoga područja Dalmacije (u što je uključena i Hercegovina), čemu svakako valja pridodati i intenzitet njihova prostorno-povijesnoga kontinuiteta i ukorijenjenosti. Cijela situacija prožeta je istovremenim postojanjem dviju glavnih činjenica: uočljivošću inicijalnih

Slika 15: Tekst i melodija pjesme pjesme Na Boxich (Spàvāj spàvāj Ditchiu) nalazi se na zasebnom, rukom ispisanu listu (bez signature) u AFSM (snimio M. Jankov, 2013.)

Ovoga vremena
(pučka iz Dalmacije)

1. O_voga vremena festi_ka ljud_ma, ra_dostan
2. Ma_lahni Di_tiča Di_vlca piod_me do_nese
3. J_suse rodeni, smiluje na_mi, ko_ji si

1. an_de_la za_o-ri glas, Ro_du_nu Di_tiču
2. ra_dosni čo_vj-ko god, Si_nak Pri_vl- sokog
3. ho-ti-o lju-bezan sav, Tr-pi-ti u_čostvo,

1. pi_vajmo slat_ko, pi_va-ti Di_tiču sa_da je
2. ve-se-le no_ći la-do-li-ri gorkosti u pravi
3. Rrl-vine grd-ne, sa-ma da na put nas iz_vedeš

1. čas. Kije_mu te_ći ter svak re_ći: Bož-ju
2. hod. Premda cvi-li on u spl-ti, di_že
3. prav: Pru_ži ru_ku mi_lom pukū, bla-go-

1. Si_nu, koj' pro_si_nu Ti si bog pridobri rođen za nas.
2. Za_lost, no_si radost Svojim bo porodom u_tiči nas.
3. so_vi, kra_ju no_vj, Čovika skrueņa kod tebe sad

Prilog 5:
Faksimil pučke pjesme »iz Dalmacije«, Ovoga vremena, iz Glibotičeve pjesmarice Pjevajmo, braćo kršćani! (II. izdanje, 1968.)

Stipan jur blaženi

Pučki napjev iz Solina
Transkripcija: Mirko Jankov (2013.)

Maestoso, ma poco allegro (Festoso)

1. Sti - pan jur bla - že - ni sva - ko - ga zo - ve -

Sva - dbe - nu! sto - va - li ca - naš - nji dan.

Mr - tva - čke gor - ko - sti nje - go - ve mu - ke,

Tvr - dim sto ka - me - nom zlo - tvir mu da.

17

Solenne

On u - mi ro - ra - di vi - ro, ma - di - li - ta - ple - me - ni - ta

21

Vigoroso

più f. Bi - še mu kru - ni - ca stav - lje - na tad.

Prilog 6: Stipan jur blaženi (transkripcija: M. Jankov, 2013.)

tekstualnih/melodijskih predložaka (kao i bogatstvom njihovih mnogobrojnih (lokalnih) varijanti) i razvojem posebnih napjeva koji su usko vezani za pojedina mjesta – u ovom slučaju za Solin. Navedene kvalitete najprirodnije se povezuju s vitalnošću i živim dinamizmom prirodnoga tijeka stasjanja i razvoja pučke (kako crkvene, tako i svjetovne) popijevke – žive i koherentne

društvene i estetičke supstance. To se navlastito očituje i u pjevanju *Pučkih pivača* koji su već godinama angažirani u liturgijskim slavljinama u solinskoj župnoj crkvi Gospe od Otoka; u njihovim marijanskim (*O prislavna, Božja Mati, Litanije lauretanske BDM, Veseli se, Majko Božja*) i svetačkim napjevima (*Stipan jur blaženi*). Iako je nemoguće rekonstruirati točnu

starost ili određen dio fakata vezanih za solinske napjeve, ipak je posrednim zaključivanjem moguće nazrijeti zamjetan broj društvenopovijesnih okolnosti koje su ih iznjedrile ili pratile. U pozadini cjelokupne situacije *in situ* naslućuje se i dublja povijesna uvjetovanost, koja – nekada više, a nekada manje izražena – implicira pogled na povijesni hod od salo-

nitanskoga i starohrvatskoga doba do vremena djelovanja bratovština u posljednjih nekoliko stoljeća. Od osobite su vrijednosti izvorni solinski napjev *O prislavna*, koji se odlikuje melodijskim bogatstvom i sugestivnošću izraza, dok božićna pjesma *Stipan jur blaženi* zasigurno predstavlja uspješnu parafrazu pjesme (moguće Jukićeve melodije) *Ovoga vrimena*.

Vrela (izvori i literatura):

Arhiv i knjižnica Franjevačkoga samostana u Makarskoj

Arhiv i knjižnica Franjevačkoga samostana u Omišu

Župni arhiv Gospe od Otoka u Solinu

[T. Babich 1759.] Thomas Babich [Toma Babić], *Czvyt razlika mirisa duhovnoga*, U Mnech MDCCCLIX. [1759].

[B. Baničević 2003.] Božo Baničević (uredio), *Bratimska pjesmarica Gospe Kandalore u Smokvici*, Split, 2003.

[F. Bego 2006.] Frane Bego, *Kaštelanska crkvena pjesmarica (Staroseljska)*, Kaštela, 2006.

[V. Bersa 1944.] Vladoje Bersa, *Zbirka narodnih popievaka (iz Dalmacije)*, Zagreb, 1944.

[P. Z. Blajić 1996.a] Petar Zdravko Blajić, *Božićne pjesme*, Solinska kronika 17 (III), Solin, 15. I. 1996., 17.

[P. Z. Blajić 1996.b] Petar Zdravko Blajić, *Korizmeno pjevanje*, Solinska kronika 18 (III), Solin 15. II. 1996., 14.

[M. Čirko 1998.] Mile Čirko, *Povodom 250. obljetnice smrti fra Petra Kneževića s poseb-*

nim osvrtom na božićnu popijevku »Veseli se, Majko Božja«, Sveta Cecilija 68, br. 4, Zagreb, 1998., 98 – 102.

[M. Čirko 2004. – 2006.] Mile Čirko 2004. – 2006., *Glazbena baština makarskih franjevaca*, Zbornik Kačić, XXXVI-XXXVII, sv. 36 – 38, Split, 2004. – 2006., str. 825 – 854.

[M. Civlich 1805.] Mattia Civlich [Matija Čulić] (priredio), *Pisne duhovne raslične*, U Mletizih MDCCCIV. [1805].

[T. Ćićerić 2010.] Tonći Ćićerić, *Sprovodni napjev solinske Bratovštine*, Tusculum 3, Solin 2010., 147 – 165.

[T. Ćićerić 2012.] Tonći Ćićerić, *Solinsko pučko pjevanje kao predmet melografskoga interesa u prvoj polovini 20. stoljeća*, Tusculum 5, Solin, 2010., 149 – 176.

[I. Glibotić 1968.] Ivan Glibotić (urednik), *Pivajmo, braćo kršćani!*, Sumartin 1968.

[S. Grgat 2011.] Stipica Grgat (urednik), *Tradicijsko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja*, Split, 2011.

[F. E. Hoško 2001.] Franjo Emanuel Hoško, *Temeljni oblici štovanja svetaca tijekom povijesti Crkve*, u: *Franjevci i poslanje Crkve u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Zagreb, 2001., 363 – 379.

[S. Ivančić 1882.] o. [-tac] S. [-tjepan] I[-vančić] (urednik): *Hrvatski Bogoslužbenik ili Sbirka Jutrnja i Večernja glavnih svetkovina preko godišta i obrednih molitava i raznih pjesama koje se običavaju po hrvatskih župah u Dalmaciji i susjednih zemljah*, Zadar, 1882.

[M. Ivanišević] Milan Ivanišević, *Izvori za prva desetljeća novoga Vranjica i Solina*, Tusculum 2, Solin, 2009., 85 – 110.

[M. Jankov 2010.] Mirko Jankov, *Glazoljaška glazbena baština u Solinu i njegovoj okolini*, Tusculum 3, Solin, 2010., 133 – 145.

[M. Jankov 2011.] Mirko Jankov, *Večernje koje se pjevaju u Vranjicu*, Tusculum 4, Solin, 2011., 175 – 198.

[M. Jankov 2012.] Mirko Jankov, *Stara solinska misa*, Tusculum 5, Solin, 2012., 177 – 203.

- [D. Kečkemet – I. Javorčić 1984.] Duško Kečkemet – Ivo Javorčić, *Vranjic kroz vjekove*, Split, 1984.
- [P. Knexevich 1765.] Petar Knexevich [Petar Knežević], *Pisme duhovne razlike, U' Mletzi'h MDCCLXV*. [1765.].
- [P. Knežević 1773.] Petar Knežević (urednik), *Pisctole, i evangelja Priko svegga Godifcta...*, U' Mletzi'h MDCCLXXIII. [1773.].
- [D. Kuščević 2001.] Dubravka Kuščević, *Srednjovjekovni titulari crkava na solinskom području*. *Obnovljeni život* 56, Zagreb, 2001., 103 – 110.
- [E. Marin 1992.] Emilio Marin (urednik), *Starohrvatski Solin*, Split, 1992.
- [J. Martinić 2011.] Jerko Martinić, *Pučki napjevi misa iz srednje Dalmacije u kontekstu glagoljaške tradicije*, Zagreb, 2011.
- [I. Matijević 2008.] Ivan Matijević, *Sukob solinskih bratima i crkvenih vlasti tridesetih godina XX. stoljeća*, *Tusculum* 1, Solin, 2008., 171 – 180.
- [H. Mihanović-Salopek 1992.] Hrvojka Mihanović-Salopek, *Hrvatska crkvena himnodija 19. stoljeća*, Zagreb, 2000.
- [H. Mihanović-Salopek 2004. – 2006.] Hrvojka Mihanović-Salopek 2004. – 2006., *Crkvena himnodija na hrvatskom jeziku u Franjevačkom samostanu u Makarskoj*, *Zbornik Kačić*, XXXVI-XXXVIII, sv. 36 – 38, Split, 2004. – 2006., str. 825 – 854.
- [M. Mikelić 2009.] Marinko Mikelić, *Bratovština Presvetog Oltarskog Sakramenta u Vranjicu*, Split, 2009.
- [Z. Novak 2011.] Zrinka Novak, *Kult Blažene Djevice Marije i neki aspekti pučke pobožnosti na istočnoj jadranskoj obali u razvijenom i kasnom srednjem vijeku*, *Croatica Christiana Periodica*, XXXIV, br. 67, Zagreb, 2011., 1 – 28.
- Običajnik Župe Solin [rukopis].
- [I. Ostojić 1973.] Ivan Ostojić, *Crkve Blažene Djevice Marije na teritoriju današnje Hrvatske do svršetka XI. stoljeća*, *Bogoslovska smotra*, XLIV, br. 2-3, Zagreb, 1974., str. 293 – 300.
- [I. Ostojić 1975.] Ivan Ostojić, *Stara bratovština Presvetog Tijela Kristova u Splitu*, *Bogoslovna smotra* 45, br. 4, Zagreb, 1975., 479 – 488.
- [V. Peričić 2003.] Vlastimir Peričić, *Vokalni kontrapunkt*, Beograd, 2003.
- [PGPN 1985.] *** (priredio Institut za crkvenu glazbu KBF-a u Zagrebu), *Pjevajte Gospodu pjesmu novu – Hrvatska liturgijska pjesmarica*, Zagreb, 1985.
- [V. Sanader – M. Matijević, 2011.] Vinko Sanader – Marko Matijević (urednici), *Sto godina na župe Gospe od Otoka – Solin*, Solin, 2011.
- [A. Sekelez 1987.] Ante Sekelez (urednik), *Božićne pjesme*, *Studenci* 1987.
- [S. Stepanov 1983.] Stjepan Stepanov, *Glagoljaško pjevanje u Poljicima kod Splita. Spomenici glagoljaškog pjevanja*, 1, Zagreb, 1983.
- [Lj. Stipišić 2002.] Ljubo Stipišić (urednik), *Pučki crkveni i svjetovni pjevači Solina – Pivači Salone – glagoljaško pjevanje Solina*, Solin, 2002.
- [S. Stepanov 1983.] Stjepan Stepanov, *Spomenici glagoljaškog pjevanja. Glagoljaško pjevanje u Poljicima kod Splita*, 1, Zagreb, 1983.
- [A. Škobalj 1970.] Ante Škobalj, *Obredne gomile, Sveti Križ na Čiovu*, 1970.
- [M. Vidović 2004.] Mile Vidović, *Splitsko-makarska nadbiskupija – župe i ustanove*, Split, 2004.
- [P. Vlašić 1923.] Petar Vlašić (urednik), *Hrvatski bogoslužbenik ili zbirka Večernjâ i nekih Jutrenja po novom Rimskom Brevijaru s dodatkom raznih molitava, obreda i pjesama*, Dubrovnik, 1923.
- [A. Zaninović 1938.] Antonin Zaninović, *Nekoliko kolenda iz Dalmacije. Solin*, *Sveta Cecilija* 32, br. 6, Zagreb, 1938., 182 – 183.